

Věda není nuda

text: Jiří Hrabě foto: archiv NF Neuron

Hromosvod, čočky, silon, lodní šroub, krevní skupiny nebo polarografie. To jsou jen některé z objevů, které dali Češi světu. Právě věda a výzkum je nejdůležitější oblastí lidské činnosti i pro Nadační fond Neuron, který vědcům od roku 2010 uděluje stejnojmennou cenu. Když mluví jeho ředitelka, Monika Vondráková, o své práci, mecenáších, vědcích a lidech kolem fondu, doslova z ní sálá nadšení.

Jak vznikl nápad podporovat právě vědu?

Ve společnosti RSJ jsme se v roce 2010 rozhodovali, do jakého oboru směřovat naši podporu. V tu dobu zrovna klesala podpora české vědy ze strany státu, všude po Praze byly transparenty *Pomozte české vědě!* Bylo nám líto, že naše země kvůli špatné finanční podpoře přichází o špičkové vědce. S Karlem Janečkem, zakladatelem RSJ, jsme se tehdy shodli na tom, že právě věda je ten správný směr. On sám jako matematik k vědě tíhl, navíc to bylo téma, které potřebovalo pomoci nejen finanční podporou, ale i propagací. Proto jsme založili Nadační fond Karla Janečka (vloni přejmenovaný na Nadační fond Neuron na podporu vědy – pozn. autora), který každoročně uděluje granty v řádech milionů korun mladým vědcům na bádání a zároveň oceňuje významné české vědce Cenou Neuron. Ve světové vědě toho často dokázali moc, ale v České republice jsou téměř neznámí. Je přitom velmi důležité, aby tady lidé věděli, že rozhodně máme být na co a na koho hrdí!

V České republice ale existuje projekt na podporu vědy, třeba Česká hlava. V čem jste jiní?

My jsme neziskovým nadačním fondem založeným na čistém mecenášství, podporujeme základní výzkum, který nikdo jiný podporovat

nechce, protože jeho výsledky nejsou jisté. Česká hlava je zaměřena více na inovace, oceňuje i firmy. Mecenáši Neuronu každoročně poskytnou předem domluvený a poměrně velkorosý obnos a do výběru nijak nezahájí, dále už záleží na vědecké radě a jejím odborném posouzení, který mladý vědec jím bude podpořen. Mecenáši v Neuronu jsou úžasní v tom, že vědcům dávají na výzkum peníze nezištně, i s tím rizikem, že nakonec může skončit ve slepé uličce, tedy aniž by byl nutnou podmínkou úspěch.

Kdo jsou tedy ti, co Neuron podporují?

Prvním mecenášem a zakladatelem fondu byl Karel Janeček. Zpočátku financoval všechny námi podporované obory. Po udělování Cen Neuron před dvěma lety za mnou přišel podnikatel Dalibor Dědek, že se mu koncept předávání Cen a grantů velmi líbí, a že by se chtěl také stát mecenášem fondu. Proto jsme se rozhodli fond přejmenovat na Nadační fond Neuron a otevřít tím dveře i jiným mecenášům, kteří by rádi podporovali špičkové české vědce. Pan Dědek si vybral nový obor, fyziku, která ho osobně velmi zajímá. Dalším mecenášem je Libor Winkler, který podporuje chemii, a nejmladší z mecenášů, Martin Ducháček, se rozhodl podporovat medicínu. Zároveň věříme, že se přidají i další.

Vidím, že tady v kanceláři máte obraz Josefa Hlávky, jednoho z největších českých mecenášů, který také podporoval vědu a jeho nadace přežila i dvě totality. Byl pro vás inspirací?

Určitě je pro nás inspirací v jeho nezištném přístupu k podpoře vědy, který byl čistým mecenášstvím. Cenou Neuron jsme se rozhodli navázat na tuto tradici a poukazovat na vynikající české vědce, kteří se podílí na přínosu světové vědě. Současně vědu podporujeme proto, že si zaslouží pozornost veřejnosti. Od začátku jsem si totiž uvědomovala, že oblast vědy je pro novináře neatraktivní. Vědci neradi zjednodušují a novináři neradi píšou o složitých výzkumech. Jsem ale přesvědčená, že i díky Ceně Neuron velmi brzy přijde doba, kdy bude společnost věda zajímat.

Zaujalo mě, že požádat o grant u Neuronu nutně neznamená vyplnit tuny papírů, vypadá to vlastně celkem snadno...

Právě v těchto dnech přijímáme žádosti o granty, přičemž samotná žádost je opravdu velmi jednoduchá. Nechceme vědce zahltit zbytečnou administrativou. Co je pro nás důležité, je originalita výzkumného projektu, reference a osobní integrita žadatelů. Finanční podporou chceme vědcům umožnit, aby se mohli plně věnovat vědě. Snažíme se být pro vědce partnery a budujeme mezi



Monika Vondráková

NADAČNÍ FOND NEURON

Špičkovým vědcům fond uděluje Cenu Neuron za přínos světové vědě, nadějným vědcům pak Cenu Neuron pro mladé vědce. Fond se významně angažuje v popularizaci vědy v České republice a je partnerem významných popularizačních projektů včetně Týdne vědy a techniky organizovaného Akademií věd ČR, soutěže FameLab, diskusí Science Café nebo mezinárodního festivalu populárně-vědeckých filmů AFO. Špičkové a nadějně vědce fond podporuje nejen finančně, ale pomáhá jim také s komunikací jejich výzkumu vůči veřejnosti. Fond chce prostřednictvím popularizace vědy pomáhat ke zvýšení priority a významu kvalitní vědy pro společnost a přispívat k celkovému zvýšení prestiže vědy v české společnosti.

sebou vzájemnou důvěru. Chceme jít příkladem a ukázat ostatním, že to jde i jednoduše. Důraz následně klademe na důkladné posouzení žádostí ze strany vědecké rady. Několikakolový proces a špičkové osobnosti české vědy, které žádosti posuzují, jsou pak pro nás zárukou kvality podpořených výzkumných projektů.

Jak byste za ty čtyři roky, co nadační fond Neuron existuje, zhodnotila vývoj v české vědě?

Já nejsem schopna posoudit vývoj v české vědě, ale jsem schopna posoudit, jak se mění její obraz u veřejnosti a případných mecenášů, kteří mají dostatek finančních prostředků a chuť podpořit českou vědu a vědce. Zde cítím, že se situace posouvá dopředu, roste zájem mladé generace o vědu, o její popularizaci, vznikají další Science café, kam přicházejí mladí debatovat s vědci, bohatí lidé si začínají uvědomovat smysluplnost její podpory. Současně vědce „učíme“, jak se prezentovat a jak získávat podporu ze soukromých zdrojů. Proto například podporujeme projekt FameLab, kde musí vědec zábavnou formou v pěti minutách laické veřejnosti odprezentovat, čemu se věnuje. I tohle je věc, která bourá bariéry a představuje veřejnosti o „suchých“ věd-

cích odtržených od reálného života. Naopak. Dnešní vědci musí být i manažeři s dobrými prezentačními a jazykovými schopnostmi, pokud se chtějí dostat na světovou úroveň.

Oceňují tento přístup vědci?

Ano, jsou nadšeni. Chápu totiž, že v dnešním světě to jinak nejde, a to i ti „služebně starší“, kteří se na nás také obracejí. Musím trochu neskromně říci, že fond Neuron už má mezi vědci velmi dobré jméno.

Novinář Karel Pacner vloni vydal knihu Hvězdy vědeckého nebe s portréty českých vědců. Kdo je hvězdou pro vás?

Musím zmínit dvě. Tou první je profesorka Helena Illnerová. Ta je mým rádcem a vzorem od samého začátku, co fond vznikl. Nedávno měla večerní přednášku a já byla překvapená, kolik mladých lidí na ni přišlo. Nebylo možné se dovnitř ani dostat. Má přirozenou autoritu a elán, který jí všichni závidíme. Tou druhou osobností je profesor Rudolf Zahradník, který mě stejně jako profesorka Illnerová neustále udivuje svou skromností a pracovitostí.

Věda souvisí i s kvalitním školstvím, tedy s oblastí, která je poslední dobou

kritizována právě kvůli klesající úrovni vzdělanosti...

Máte pravdu, ve škole to začíná. Potřebujeme kvalitní učitele. Laureáti Cen Neuron nám často říkají, že se dostali tak daleko proto, že měli vzor ve svém učiteli. Když budeme podporovat kvalitní školství a kvalitní učitele, určitě počet vynikajících českých vědců poroste. V současné době je to tak, že učitel není příliš prestižní, ani dobře placené zaměstnání, a to je chyba. Přitom je u nás mnoho dětí,

NADAČNÍ FOND NEURON V ČÍSLECH:

- 5. ROČNÍK**
- 12 PODPOŘENÝCH GRANTŮ**
- 13 MILIONŮ KORUN VYPLACENO**
- 9 OCENĚNÝCH VĚDCŮ CENOU NEURON PRO MLADÉ VĚDCE**
- 14 OCENĚNÝCH VĚDCŮ CENOU NEURON ZA PŘÍNOS SVĚTOVÉ VĚDĚ**

keré věda a učení velmi zajímá a je jen nutno jejich zájem na školách podchytit. Na dětské vědecké konferenci, kterou podporujeme, mě například zaujal jedenáctiletý kluk, který se zabývá studiem černých děr, a jeho velkým snem je dostat se do švýcarského CERNu. Bavila jsem se o tom s jedním z našich mecenášů, Daliborem Dědkem, který právě fyziku podporuje, a on říkal, že by chlapce do CERNu vzal. Myslím, že by to byl pro něj obrovský impuls v jeho studiu.

MECENÁŠI NADAČNÍHO FONDU NEURON



Mgr. KAREL JANEČEK Ph.D., MBA
Matematik, podnikatel, mecenáš a společenský reformátor. V roce 1995 založil společnost RSJ, která je jedním z největších obchodníků na světových burzách. Je otcem zakladatelem Nadačního fondu Karla Janečka na podporu vědy a výzkumu, který se v roce 2013 přeměnil na Nadační fond Neuron na podporu vědy. „Nejdůležitější oblastí lidské činnosti je právě věda, výzkum a poznání,“ říká Karel Janeček.



Ing. LIBOR WINKLER, CSc.
Předseda představenstva společnosti RSJ a odborník na kapitálové trhy, který svou profesní dráhu zahájil jako vědecký pracovník. V roce 2013 se stal mecenášem Nadačního fondu Neuron na podporu vědy. Ze svých soukromých zdrojů dlouhodobě podporuje kromě vědy také rozvoj českého umění.



Ing. DALIBOR DĚDEK
Majitel společnosti Jablotron, kterou v roce 1990 založil a postupně z ní vybudoval významného dodavatele zabezpečovací techniky a služeb se statisíci zákazníky po celém světě. Prostřednictvím Nadačního fondu Neuron na podporu vědy chce jako mecenáš podpořit špičkový vědecký výzkum v oblasti fyziky.



Mgr. MARTIN DUCHÁČEK
Vedoucí vývoje algoritmických systémů ve společnosti RSJ (od roku 2006). Zodpovídá za vývoj obchodních systémů, řízení oddělení vývoje a koordinaci práce mezi odděleními vývoje a matematické analýzy. Je členem dozorčí rady společnosti. Mimo to podporuje projekty v oblasti zdravotního stravování, gastronomie a výzkumy v oblasti medicíny.

Vědci mají často velmi zajímavé osobní příběhy, zaujal vás některý víc než ostatní?

V letošním roce mě hodně překvapil profesor neuroradiologie Jiří J. Vítek, odborník na prevenci mozkové mrtvice pomocí katektu. Udělili jsme mu Cenu Neuron za přínos světové vědě. Když ji přebíral, byl dojatý a zaskočený. Myslel si, že o něm my tady v Čechách nic nevíme. Desítky let pracuje na špičkových pracovištích v Americe, působil na oddělení radiologie lékařské fakulty University of Alabama, v Birminghamu působil jako profesor radiologie, neurologie a neurochirurgie. Nyní pracuje v Lenox Hill Heart and Vascular Institute of New York. Navíc jím zdokonalený katetr, který dodnes nese jeho jméno, je běžně používán na celém světě. Je pro nás přesně tím ty-

pem českého vědce, které chceme prezentovat jako vzory. Velmi mě proto potěšilo, když řekl, že Cena Neuron je pro něj velká satisfakce.

Vy vlastně dáváte společnosti zprávu, že má být na co a na koho hrdá...

Přesně tak. Když otevřete noviny a čtete ty zprávy o korupci, o politikách, o tom, komu můžeme a nemůžeme důvěřovat... Přitom u nás žijí, studují a pracují lidé, kteří dosahují ve svém oboru světových úspěchů a svět je uznává mnohem víc než naše veřejnost. A to se snažíme změnit. Stejně tak bychom byli rádi, kdyby se u veřejnosti dostalo uznání i všem mecenášům a donátorům, kteří ze svých vlastních zdrojů, často bez touhy po publicitě, podporují naši vědu.

Jak vás osobně změnil úzký kontakt s vědou, s vědci?

Zjistila jsem, že čím je vědec úspěšnější a slavnější, je většinou skromnější a pokornější. Inspiruje mě jejich pohled na svět, touha objevovat nové věci a posouvat se dopředu. Hodně si s nimi rozumím a po každém setkání s nějakým úspěšným vědcem jsem plná optimismu, že svět ještě není tak špatný, jak je slyšet v televizi nebo se píše v novinách.

Kde vidíte NEURON za pět let?

Moc bych si přála, aby Cena Neuron patřila svou prestiží k cenám typu Nobelovy ceny. Aby rostl počet našich mecenášů a abychom měli šťastnou ruku při výběru projektů, které budeme podporovat. ■

NEURON SCIENCE FUTURE – ČESKÉ PŘÍBĚHY VĚDECKÉ BUDOUCNOSTI

14. 5. 2014 17:00

Ballingův sál, Národní technická knihovna, Technická 6 / 2710, Praha 6

Přijďte se seznámit s tím nejlepším z mladé české vědy. Kdo posouvá český výzkum vpřed? Jaká jsou současná témata v oborech fyzika, chemie, matematika, medicína nebo společenské vědy a co mohou přinést české společnosti?

Nadační fond Neuron v rámci své nové jarní akce vyhlásí jména pěti letošních laureátů Ceny Neuron pro mladé vědce a přiblíží di-

vákům jejich unikátní výzkum. Každý z oceněných obdrží také 250 000 Kč.

Pohled do budoucnosti české vědy přinese i soutěž o nejlepší popularizační video. Vyherce si spolu s **Cenou Prima Zoom Neuron** odnese i 100 000 Kč.

Kromě jarních **Cen Neuron mladým vědcům** pak nadační fond na podzim rozdělí celkem 5 000 000 Kč v rámci své grantové soutěže podporující 5 nadějných vědeckých projektů a udělí Ceny Neuron za přínos

světové vědě. Za dobu své existence Neuron z peněz mecenášů věnoval již více než 13 000 000 Kč na práci především mladých vědců a podpořil řadu unikátních popularizačních projektů.

Neuron Science Future – české příběhy vědecké budoucnosti se 14. května otevrou i vám. Mezi 28. dubnem a 12. květnem budeme volně kapacity nabízet i široké veřejnosti. Pokud byste se akce chtěli zúčastnit, napište nám na info@nfneuron.cz.